“Ekonomik büyüme, istihdama olumlu yansıyor”

M. Rifat HİSARCIKLIOĞLU
TOBB Başkanı
Avrupa Ticaret ve Sanayi Odaları Birliği (Eurochambres) Başkan Yardımcısı
baskanlik@tobb.org.tr

Ekonomideki büyüme, istihdama da olumlu yansımaktadır. İstihdamdaki sorunun çözümü, hep vurguladığımız gibi ekonominin büyümesidir. 2010 Nisan ayı itibariyle son bir yılda TOBB’un temsil ettiği özel sektördeki ücretli çalışan sayısı 1,1 milyon, sigortalı çalışan sayısı 860 bin kişi artmıştır.

2010 yılının yarısı geride kaldı. Küresel ekonomide 2009 yılının ikinci yarısında belirginleşen toparlanma eğiliminin, 2010 yılının ilk çeyreğinde de devam ettiğini, ancak bir yavaşlama sürecinin yaşandığına ilişkin sinyaller alınıyor. Finans kuruluşlarının bilançolarındaki sorunların henüz çözümlenmemesi ve işsizlik oranlarının yüksek seviyelerini koruması, toparlanmanın gücünü zayıflatıyor. Gelişmiş ülkelerdeki gevşek maliye politikaları sonucunda hızla artan bütçe açıkları ve kamu borç stokları, risk algılamasını artırıyor.

Öte yandan Türkiye'nin güçlü bankacılık sistemi ve düşük borçluluk oranı, küresel finans piyasalarında yaşanan sorunlara rağmen Türkiye'ye dış kaynak girişini devam ettirmektedir. Kamu maliyesindeki olumlu görünüm, bir tarafta faiz oranlarının neredeyse son 30 yılın en düşük seviyelerine inmesini sağlarken, TL'nin değer kazanmasına da neden oluyor.

Türkiye'nin ilk çeyrekteki büyüme oranı, tahminimiz olan % 12'ye yakın bir seviyede % 11,7 olarak gerçekleşti. Bu yüksek büyüme oranında baz etkisinin de payı var. Zira ekonomi 2009 ilk çeyreğinde % 14,5 küçülmüştü. Öte yandan Türkiye ekonomisinin hızla kendini toparlama kapasitesi olduğu da görülmüştür. Özellikle de büyümenin özel sektöre dayalı olarak ortaya çıkması olumlu bir gelişmedir.

2010 yılı ilk çeyreğinde büyümesinin motoru, TOBB'un devamlı önemini vurguladığı şekilde, iç tüketim olmuştur. İç tüketim ilk çeyrekte % 9,9 artmıştır. Büyümenin üçte ikisi iç tüketimden kaynaklanmıştır. Özel sektörün yatırımlarında da canlanma başlamıştır. Özel sektörün makine-teçhizat yatırımları % 23,4 büyümüştür. İç tüketimdeki artış, kamu bütçesini de rahatlamıştır. İlk 6 ayda dâhildeki KDV tahsilâtı % 29, ÖTV tahsilâtı % 33 oranında artmıştır. Böylece kamu bütçesi açığı % 34 küçülmüştür.

2008 sonbaharında küresel krizle başlayan güven erozyonu, tüketimin durmasına ve ertelenmesine neden olmuştu. Şimdi, artan tüketici güveniyle birlikte tüketim harcamaları büyüyor. Krizle birlikte hem azalan tüketim, hem artan maliyetler, mal stoklarını hızla düşürmüştü. Canlanma ile birlikte stoklar yeniden oluşturulmaya başlandı. Böylece büyümeye ikinci destek stok artışından geldi.

Ekonomideki büyüme, istihdama da olumlu yansımaktadır. İstihdamdaki sorunun çözümü, hep vurguladığımız gibi ekonominin büyümesidir. 2010 Nisan ayı itibariyle son 1 yılda TOBB'un temsil ettiği özel sektördeki ücretli çalışan sayısı 1,1 milyon, sigortalı çalışan sayısı 860 bin kişi artmıştır. 2010 yılının ilk altı ayında, geçen yılın aynı dönemine göre kurulan şirket sayısı % 22, gerçek kişi ticari işletmesi sayısı % 19 oranında büyümüştür.

Sektörel bazda imalat sanayimiz % 20,6, ticaret sektörlerimiz % 22,4, inşaat sektörümüz % 8 büyümüştür. Üretim tarafından büyümeye en büyük katkı, 4,9 puanla imalat sanayiinden gelmiştir. Yüzde 3,2 oranında daralan tarım sektörü ise büyüme oranını 0,2 puan aşağıya çekmiştir. Tarımda yaşanan sıkıntı, hem istihdam hem de gelir dağılımı açısından çözülmelidir.

Öte yandan ekonominin büyüme sürecinde en büyük sorun dış ticaret alanında yaşanmaktadır. Dış ticaret ekonomide büyüme ivmesine katkı sağlayamamaktadır. İhracat yılın ilk beş ayında % 16 artarken, ithalat % 37 büyümüştür. Bunun sonucunda dış ticaret açığı ikiye katlanmış ve 22,6 milyar dolara ulaşmıştır. Dış ticaretteki bu olumsuz tablo olmasaydı. 2010 yılı ilk çeyrek büyümesi çok daha yüksek olabilecekti.

İlk 5 aydaki ithalat artışının % 41'i sanayi aramalı ithalatından kaynaklanmıştır. Yatırım malı ithalatı % 12, Tüketim malı ithalatı ise % 11 artmıştır. Yine bu dönemde imalat sanayi ihracatımız 5 milyar dolar artarken, sanayi aramalı ithalatının 7,4 milyar dolar artmış olması da özellikle dikkate alınmalıdır.

Mali sektörde ilk 6 ayda krediler % 16, menkul değer portföyü ise % 6 artmıştır. Kredi hacmindeki artışın yanı sıra, toplam krediler içinde kurumsal kredilerin payı 1 puan artarak % 67'e çıkmış, tüketici kredilerinin payıysa 1 puan azalarak % 33'e gerilemiştir.

Cari açık, 2010 yılının ilk beş ayında geçen yılın aynı dönemine göre 3,5 kat artarak 17.5 milyar dolara yükselmiştir. Artan açığa karşın doğrudan yatırım girişi üçte bir azalmıştır. Dolayısıyla cari açığın finansmana daha çok portföy yatırımlarına dayalı hale gelmiştir. Portföy yatırımı girişi 5 katına çıkarak 9 milyar dolara ulaşmıştır.

2009 yılı son çeyreğinden itibaren iki dönemdir ekonominin büyüme sergilemesi olumludur. Buna rağmen henüz 2008'in ilk çeyreğindeki milli gelir seviyesine ulaşamamış olduğumuz da unutulmamalıdır. 2008 ilk çeyreğindeki milli geliri 100 kabul ettiğimizde, 2009'un ilk çeyreğinde 87,2'ye düşerek krizin en dip noktasına ulaşmışız. Şimdi geldiğimiz seviye ise 96,6 yani 2 yıl öncesindeki milli gelir seviyemizin gerisindeyiz.

Üretim seviyelerini kriz öncesi dönemle yani 2008 yılı ile karşılaştırdığımıza, kaybedilen üretim hacminin tam olarak yerine konmadığı da görüyoruz. 2010 yılı ilk çeyrek sonu itibariyle imalat sanayi % 94, ticaret sektörleri % 90, inşaat % 88 oranında kriz öncesi üretim hacmini yakalamıştır. Turizm % 101, mali sektörse % 116 oranı bu seviyen üzerine çıkmıştır.

Demek ki rehavete kapılmanın zamanı değil. Ekonomi son 6 aydır olumlu bir büyüme sergilemekle birlikte, büyüme temposunun yavaşladığı görülüyor.

Mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış büyüme rakamlarına baktığımızda, 2009'un ikinci çeyreğinde başlayan canlanmanın ivme kaybı netleşiyor. Krizin dip noktasını oluşturan 2009'un ilk çeyreğine kıyasla, ikini çeyrekteki net büyüme % 5,4. Ardından çeyrekten çeyreğe büyüme hızları sırasıyla yüzde 3,3 ve 1,7 oluyor. 2010'un ilk çeyreği ile 2009'un son çeyreği arasındaki büyüme % 0,1'e düşüyor.

Önümüzdeki dönemde dış ticaretin büyümeye katkı vermesi beklenmiyor, tersini olumsuz etkisi artacak gibi görünüyor. Kamu harcamalarını artırmanın da fazla bir faydası yok, zira bu harcamaların ekonomideki payı çok düşük. Bu durumda ekonomideki büyüme, iç talebe ve yatırım artışına bağlı olacak.

Yüksek büyüme sürecini 2010 yılında devam ettirmek ve özellikle de Yunanistan'da başlayıp sonrasında AB'nin geneline yayılan olumsuz dalganın Türkiye'ye olan etkilerini hafifletmek için, tüketici ve yatırımcı güvenini arttırıcı önlemlere ve yapısal reformlara devam edilmesinde büyük fayda görüyoruz. Böylece 2010 yılının tamamı için yaptığımız % 6 büyüme tahminimize ulaşabiliriz.